

Úvod

Výzkum suburbanizace se v posledních 5-10 letech dostává pozvolna z oblasti základního výzkumu k aplikačnímu využití dosažených poznatků. Výsledky na poli výzkumu postsocialistického systému osídlení v mezinárodní komparaci (Hnilička, 2005; Ouředníček, Špačková, Novák, 2013), zevrubné poznání fungování mechanismů suburbánního vývoje v Pražském metropolitním regionu (Ouředníček, 2006, 2009) i hloubkové sondy v jednotlivých suburbánních lokalitách (Puldová, Ouředníček, 2006; Novák, Sýkora, 2007; Ouředníček, 2007, Špačková, Ouředníček, 2012) nabízejí vedle teoretických a metodických přínosů rovněž potenciál pro predikci budoucího vývoje suburbanizace v České republice. V současném systému hodnocení výstupů aplikovaného výzkumu jsou prakticky hodnoceny (a financovány) v oblasti sociálních věd především metodiky a specializované mapy. Snahou autorů předkládaného souboru map je (i) převést výsledky dlouhodobého výzkumu rezidenční suburbanizace do praktického využití a (ii) zúročit výsledky v systému bodování ve formě specializovaných map.

O využití výsledků projektu potvrdilo zájem několik subjektů. Především se jedná o partnera projektu - obec Dolní Břežany, pro kterou představují důležitý výstup zejména výsledky obsažené v kapitolách 2 a 3. Mezi další uživatele, kteří mají zájem o výsledky projektu, patří Odbor rozvoje a strategie regionální politiky Ministerstva pro místní rozvoj, Odbor regionálního rozvoje Krajského úřadu Středočeského kraje a Sdružení místních samospráv České republiky. Všechny specializované mapy jsou veřejně přístupné na mapových serverech www.atlasobyvatelstva.cz a www.suburbanizace.cz (ISSN 1803-8239) i pro další potenciální uživatele. Za významné považujeme také jejich využití v univerzitní výuce specialistů na rozhodování v území.

Předkládaný soubor map je jedním z výsledků projektu č. TD010049 aplikovaného výzkumu Technologické agentury České republiky v programu OMEGA s názvem "Prognóza demografického vývoje a jeho důsledků pro kvalitu života obyvatel v dynamicky se měnících obcích v zázemí českých měst: aplikace v rozvoji a správě území". Na řešení projektu se podílel kolektiv pracovníků Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze seskupených v týmu Urbánní a regionální laboratoře na katedře sociální geografie a regionálního rozvoje, dále na katedře demografie a geodemografie a také představitelé obce Dolní Břežany.

Soubor map je zaměřen na tematiku tzv. *rezidenční suburbanizace*, tedy procesu, při kterém se z jádra městského regionu přesouvá (migruje) obyvatelstvo a jeho aktivity do zázemí města. Soubor je tvořen třemi kapitolami, které jsou zpracovány v různé úrovni podrobnosti, a tedy i v rozdílném kartografickém měřítku. První část je věnována především hodnocení dopadů procesu suburbanizace na úrovni obcí celé České republiky. Syntetické hodnocení je založeno na rozdělení území Česka do tří typů prostředí - urbánních jader, suburbánních zón a obcí s převážně venkovským charakterem. Pro takto rozčleněné území České republiky jsou následně zpracovány

mapy hodnotící samotný mechanismus rezidenční suburbanizace - tedy migraci, a dále dopady suburbanizace na přirozenou měnu obyvatelstva, důsledky ve věkové kompozici bydlícího obyvatelstva a celkovém přírůstku obyvatelstva suburbánních zón.

Druhá část je zacílena na území Pražského metropolitního regionu, resp. jeho suburbánní zóny. Tento prostor patří mezi území, která jsou jednoznačně nejvíce postižena rezidenční suburbanizací a jejichž výzkum je v tomto ohledu stěžejní pro pochopení a předvídání budoucích procesů i v ostatních částech Česka. Mapy jsou tentokrát zaměřeny kromě detailnějšího retrospektivního hodnocení vývoje bytové výstavby a populačního vývoje na výsledky populační prognózy v tomto exponovaném území. Populační prognóza zpracovaná do horizontu roku 2030 je zároveň jedním z hlavních výsledků celého projektu.

Třetí část mapového souboru je zaměřena na hodnocení retrospektivního a perspektivního vývoje spádového území obce Dolní Břežany. S využitím alternativních a inovativních metod výzkumu jsme se pokusili ve spolupráci s vedením obce vyhodnotit některá specifika populačního vývoje tohoto exponovaného území v těsném zázemí Prahy. Detailní úroveň sledování a zaměření na mikroregionální analýzu nám umožnilo využít intenzivní metody výzkumu a doplnit tak oficiální statistická data o data získaná z alternativních zdrojů a z terénního šetření. Do analýzy byly rovněž zapojeny zkušenosti členů výzkumného týmu s problematikou suburbanizace a expertní odhady trendů a ukazatelů. I v této části představuje cílový výsledek celého projektu populační prognóza spádového území obce Dolní Břežany do roku 2030.

Je naší milou povinností poděkovat recenzentům RNDr. Marii Novotné, CSc. ze Západočeské univerzity v Plzni a Doc. RNDr. Zdeňku Szczyrbowi, Ph.D. z Univerzity Palackého v Olomouci za kritickou recenzi i připomínky k prvním verzím map i doprovodných textů.

Literatura:

HNILIČKA, P. (2005): Sídlní kaše. Otázky k suburbánní výstavbě kolonií rodinných domů. Brno, Era.

NOVÁK, J., SÝKORA, L. (2007): A City in Motion: Time-Space Activity and Mobility Patterns of Suburban Inhabitants and Structuration of Spatial Organization in Prague Metropolitan Area. *Geografiska Annaler: Human Geography*, 89B, č. 2, s. 147–168.

OUŘEDNÍČEK, M. ed. (2006): Sociální geografie Pražského městského regionu. Praha, Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje.

OUŘEDNÍČEK, M. (2007): Differential Suburban Development in the Prague Urban Region. *Geografiska Annaler: Human Geography*, 89B, č. 2, s. 111–125.

OUŘEDNÍČEK, M. (2009): Současné tendence vývoje pražského metropolitního regionu. Habilitační práce. Praha, Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje.

OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, NOVÁK, J. eds. (2013): Sub Urbs: krajina, sídla a lidé. Praha, Academia.

PULDOVÁ, P., OUŘEDNÍČEK, M. (2006): Změny sociálního prostředí v zázemí Prahy jako důsledek procesu suburbanizace. In: Ouředníček, M. ed.: Sociální geografie Pražského městského regionu. Praha, Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, s. 128–142.

ŠPAČKOVÁ, P., OUŘEDNÍČEK, M. (2012): Spinning the Web: New Social Contacts of Prague's Suburbanites. *Cities*, 29, č. 5, s. 341–349.